nationale ombudsman

kinder ombudsman

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

De gemeente
College van burgemeester en wethouders

Geacht college,

Hierbij ontvangt u het rapport van de Nationale ombudsman en Kinderombudsman 'Alleen volwassen worden' over de knelpunten die alleenstaande vluchtelingenkinderen met een verblijfsstatus ervaren bij de overgang naar meerderjarigheid. Met deze brief informeren wij u graag over de resultaten van het onderzoek en delen wij onze aanbevelingen aan de Rijksoverheid en gemeenten. Wij sturen deze brief aan alle bij de Nationale ombudsman aangesloten gemeenten en vragen gemeenten die (ex-)amv's opvangen om te reageren op de aanbevelingen.

Aanleiding
Begin 2021 startten wij een onderzoek naar de knelpunten in de overgang naar meerderjarigheid voor kinderen die zonder ouders naar Nederland zijn gevlucht en in Nederland een verblijfsvergunning hebben gekregen. Zij worden ook wel alleenstaande minderjarige vreemdelingen (hierna: amv's) genoemd. Tot 18 jaar worden deze kinderen opgevangen en begeleid door de landelijke jeugdbeschermingsinstelling Nidos. Vanaf 18 jaar stopt deze ondersteuning en staan ze er in principe alleen voor. Wel kunnen gemeenten ervoor kiezen om hen langer te ondersteunen, onder meer op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (hierna: Wmo) en de Participatiewet.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat deze overgang naar 18 jaar bij veel amv's tot problemen leidt.[1] Dat was aanleiding voor de ombudsmannen om te onderzoeken wat in de praktijk wel en niet goed gaat in de ondersteuning aan amv's vanaf 18 jaar en wat de overheid kan doen om dit te verbeteren. Deze jonge mensen zijn en blijven in Nederland. Het is daarom in het belang van de jongeren én de samenleving dat zij op een passende manier ondersteund worden, zodat zij kunnen deelnemen aan de Nederlandse maatschappij.

Op 17 november 2021 stuurden de ombudsmannen reeds een brief over dit onderzoek aan de bij dit onderwerp betrokken ministeries: Volksgezondheid, Welzijn en Sport (hierna: VWS), Justitie en Veiligheid (hierna: J&V), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (hierna: SZW), Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: BZK) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: OCW).[2] Vooruitlopend op het verschijnen

[1] Onder meer: J. Verloove & J. Poerwoatnodjo, '*Desnoods eet ik twee weken brood met pindakaas.' Handreiking over de financiële zelfredzaamheid van jonge alleenstaande vluchtelingen*, Utrecht: Kennisinstituut Integratie en Samenleving 2021; UNHCR Nederland, *In de eerste plaats een kind,* Den Haag: UNHCR Nederland 2019 en Pharos, *Factsheet Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen*, Utrecht: Pharos 2019.
[2] Nationale ombudsman en Kinderombudsman, *Verleng begeleiding en opvang alleenstaande minderjarige vreemdelingen tot 21 jaar,* nieuwsbericht van 17 november 2021 te raadplegen op www.nationaleombudsman.nl en www.kinderombudsman.nl.

Datum
25 mei 2022

Onderwerp
Aanbieding rapport

Ons nummer
202100349

Uw brief

Uw kenmerk

Contactpersoon
Marieke Ruitenburg
T 070 356 36 06 MRU/sei

Nationale ombudsman
Kinderombudsman
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
post@nationaleombudsman.nl

www.nationaleombudsman.nl
www.kinderombudsman.nl

De Kinderombudsman is onderdeel van de Nationale ombudsman

van hun onderzoek wilden de ombudsmannen een aantal aanbevelingen meegeven, omdat op dat moment de door de ombudsmannen onderzochte problematiek onderwerp van gesprek was voor de verantwoordelijke ministeries, Vereniging voor Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG) en Nidos.

Aanpak
Voor dit onderzoek hebben we de situatie in zes gemeenten onderzocht. Binnen deze gemeenten hebben we gesproken met alle betrokken partijen, zoals gemeenteambtenaren en bestuurders, begeleidende organisaties, lokale afdelingen van VluchtelingenWerk en de kinderen en jongeren zelf. Om meer zicht te krijgen op het landelijke beeld is ook gesproken met kinderen en jongeren uit andere gemeenten en belangenorganisaties die zich landelijk inzetten voor alleenstaande vluchtelingenkinderen: SAMAH, Stichting Lemat en Stichting Nieuwlander. Ook is gesproken met medewerkers van de ministeries van VWS, J&V, SZW, BZK en OCW om te horen wat de rol van de Rijksoverheid is. Daarnaast spraken wij met de VNG en Nidos. Ten slotte is literatuuronderzoek gedaan naar eerdere (internationale) publicaties gerelateerd aan de problematiek en ervaringen van kinderen die zonder ouders zijn gevlucht.

Uitkomsten
Uit het onderzoek blijkt dat voor deze groep jonge mensen een stapsgewijze overgang naar zelfstandigheid in hun tempo noodzakelijk is om hen duurzaam deel te kunnen laten nemen aan de Nederlandse maatschappij. Ook na 18 jaar is daarom behoefte aan begeleiding die voor hen proactief, vertrouwd en gespecialiseerd is. De gemeenten die wij spraken zien de intensieve ondersteuningsbehoefte van amv's, maar ervaren dat de bestaande voorzieningen – zoals de Wmo en Participatiewet – niet passend zijn voor de ondersteuning aan deze groep jongeren. In de praktijk zagen de ombudsmannen dat de mate van ondersteuning enorm verschilt per gemeente, maar in veel gevallen is de hulp die de jongeren krijgen niet voldoende proactief, vertrouwd en gespecialiseerd.

Het Rijk, gemeenten en Nidos zijn al jaren in gesprek over de problematiek, maar er is nog geen structurele oplossing gerealiseerd. Het is nu hoog tijd om hier verandering in te brengen. Het onderzoek van de ombudsmannen laat zien dat hierbij regie van het Rijk noodzakelijk is. De zelfstandigheid en kwetsbaarheid van de jongeren moeten het uitgangspunt zijn in de manier waarop de overheid de ondersteuning vormgeeft.

Aanbevelingen
De ombudsmannen maken zich zorgen over het welzijn van alleenstaande vluchtelingenkinderen vanaf 18 jaar, door de - in veel gevallen - tekortschietende ondersteuning en achten het noodzakelijk dat op korte termijn de ondersteuning aan amv's wordt geborgd. Zij doen daarvoor de volgende aanbevelingen:
Aan het Rijk:

- Laat de begeleiding en, zo nodig, de opvang vóór 18 jaar doorlopen tot 21 jaar voor huidige en toekomstige amv's.
- Wijs één ministerie aan als portefeuillehouder namens de Rijksoverheid voor de zorg aan amv's. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ligt hierbij voor de hand.

Monitor de impact van de Wet inburgering 2021 op de onderwijskansen van amv's. Heb daarbij ook bijzondere aandacht voor (ex-)amv's die formeel niet onder de nieuwe Wet inburgering 2021 vallen.

Aan gemeenten:

- Maak bij de overgang naar meerderjarigheid samen met de amv en zijn of haar begeleider een toekomstplan voor de belangrijkste leefdomeinen (netwerk, wonen, school en werk, inkomen, welzijn en gezondheid) en werk integraal samen met andere partijen die bij de amv zijn betrokken, om het toekomstplan te realiseren.
- Vul de bijstandsuitkering voor amv's tot 21 jaar aan.

Vervolg
De situatie van amv's in de overgang naar meerderjarigheid blijven wij monitoren. Wij vragen het Rijk en alle bij de Nationale ombudsman aangesloten gemeenten die (ex-)amv's opvangen, om te reageren op het rapport. Mocht dit voor uw gemeente gelden, verzoeken wij u binnen vier maanden een schriftelijke reactie te geven op dit rapport en in het bijzonder de aanbevelingen gericht aan gemeenten.

Publicatie
Op woensdag 25 mei om 6.00 uur wordt het rapport 'Alleen volwassen worden' gepubliceerd op onze website. Het is dan openbaar.

Afschrift
Deze brief sturen wij ook naar de betrokken ministeries, Nidos en alle bij de Nationale ombudsman aangesloten gemeenten. De voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer ontvangen een afschrift van deze brief.

Contact
Voor vragen of opmerkingen kunt u contact opnemen met:

Marieke Ruitenburg, m.ruitenburg@nationaleombudsman.nl 070 356 36 06
Alexandra de Jong, alexandra.dejong@kinderombudsman.nl 070 850 6944.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

De Kinderombudsvrouw,

Margrite Kalverboer